

Kontanthjælpsmodtagere

Flere svage kontanthjælpsmodtagere: Et loft er nytteløst

Nye tal viser, at antallet af kontanthjælpsmodtagere ligger relativt stabilt omkring 157.000 fuldtidspersoner. Antallet af kontanthjælpsmodtagere, som står udenfor arbejdsmarkedet, og som typisk har problemer udover ledighed, er dog begyndt at vokse igen. Siden december 2014 er antallet af kontanthjælpsmodtagere, som står udenfor arbejdsmarkedet således vokset med ca. 2.800 fuldtidspersoner og udgør nu ca. 120.000 fuldtidspersoner, svarende til 3 ud af 4 kontanthjælpsmodtagere. Regeringens bebudede kontanthjælpsloft vil næppe ændre meget på dette.

af Chefanalytiker **Erik Bjørsted**

2. oktober 2015

Analysens hovedkonklusioner

- Antallet af kontanthjælpsmodtagere har igennem 2015 ligget relativt stabilt på 157.000 fuldtidspersoner.
- Gruppen af kontanthjælpsmodtagere, som står udenfor arbejdsmarkedet, er dog begyndt at vokse igen. Siden december 2014 er antallet af kontanthjælpsmodtagere, som står udenfor arbejdsmarkedet, vokset med 2.800 fuldtidspersoner.
- Dermed udgør gruppen af kontanthjælpsmodtagere, som står udenfor arbejdsmarkedet, ca. 120.000 fuldtidspersoner, svarende til 3 ud af 4 kontanthjælpsmodtagere.
- Kontanthjælpsmodtagere udenfor arbejdsmarkedet har typisk problemer udover ledighed, såsom helbredsmæssige og psykiske problemer, misbrug eller kriminalitet. Ofte er de også dårligt uddannede og har derfor vanskeligt ved at begå sig på arbejdsmarkedet.
- Regeringens bebudede kontanthjælpsloft vil næppe ændre meget i den forbindelse.
- Det tidligere kontanthjælpsloft løftede iflg. Finansministeriet og Beskæftigelsesministeriet kun beskæftigelsen svarende til ca. 100 personer, og SFI kunne ikke påvise nogen statistisk sikker effekt af loftet.

Kontakt

Chefanalytiker

Erik Bjørsted

Tlf. 33 55 77 15

Mobil 27 68 79 50

eb@ae.dk

Kommunikationschef

Mikkel Harboe

Tlf. 33 55 77 28

Mobil 28 36 87 50

mh@ae.dk

Flere kontanthjælpsmodtagere på sidelinjen

Antallet af kontanthjælpsmodtagere er vokset kraftigt under krisen. I de gode år 2004-2008 lykkedes det ellers at sænke antallet med ca. 45.000 fuldtidspersoner, men i løbet af krisen blev den gevinst tabt på gulvet igen. Det fremgår af figur 1, som viser udviklingen i antallet af kontanthjælpsmodtagere.

Figur 1. Udviklingen i antallet af kontanthjælpsmodtagere

Anm.: Data er sæsonkorrigeret. Akutledige på den særlige uddannelsesstøtte er inkluderet i tallene, hvorfor gruppen af arbejdsmarkedsparate kontanthjælpsmodtagere er vokset kraftigt siden årsskiftet.

Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistik og Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering (STAR), Jobindsats.dk.

Antallet af kontanthjælpsmodtagere toppede i december 2013 på 163.000 fuldtidspersoner. Stigningen i antallet af kontanthjælpsmodtagere tog i løbet af 2013 ekstra fart pga. det ekstraordinært store udfald af dagpengesystemet det år.

Den hårde indfasning af dagpengereformen betød nemlig, at mange i løbet af meget kort tid mistede retten til dagpenge i 2013 og i stedet modtog den særlige uddannelsesydelse og senere den midlertidige arbejdsmarkedsydelse, som regnes med i antallet af kontanthjælpsmodtagere. En del af problemet omkring antallet af kontanthjælpsmodtagere, skyldes derfor VK's dagpengereform.

I januar 2014 trådte den nye kontanthjælpsreform i kraft, hvor unge uden en erhvervskompetencegivende uddannelse og som blev vurderet uddannelsesparate i stedet for kontanthjælp fik uddannelseshjælp svarende til SU-satsen. Derudover var der andre tiltag, som f.eks. nyttejob, og man tilbød kontanthjælpsmodtagere med særlige udfordringer mentorer til at understøtte dem.

Efter januar 2014 faldt antallet af kontanthjælpsmodtager - hvilket hovedsageligt skyldtes et fald blandt de unge kontanthjælpsmodtagere, hvor flere gik i gang med en uddannelse eller kom i arbejde. Kontanthjælpsreformen kan have medvirket til faldet, ligesom de bedre tider med fremgang på arbejdsmarkedet også kan have bidraget til faldet.

Kontanthjælpsmodtagerne består hovedsageligt af dem, som er indenfor arbejdsstyrken og som derfor er på arbejdsmarkedet, og dem som er udenfor arbejdsmarkedet.

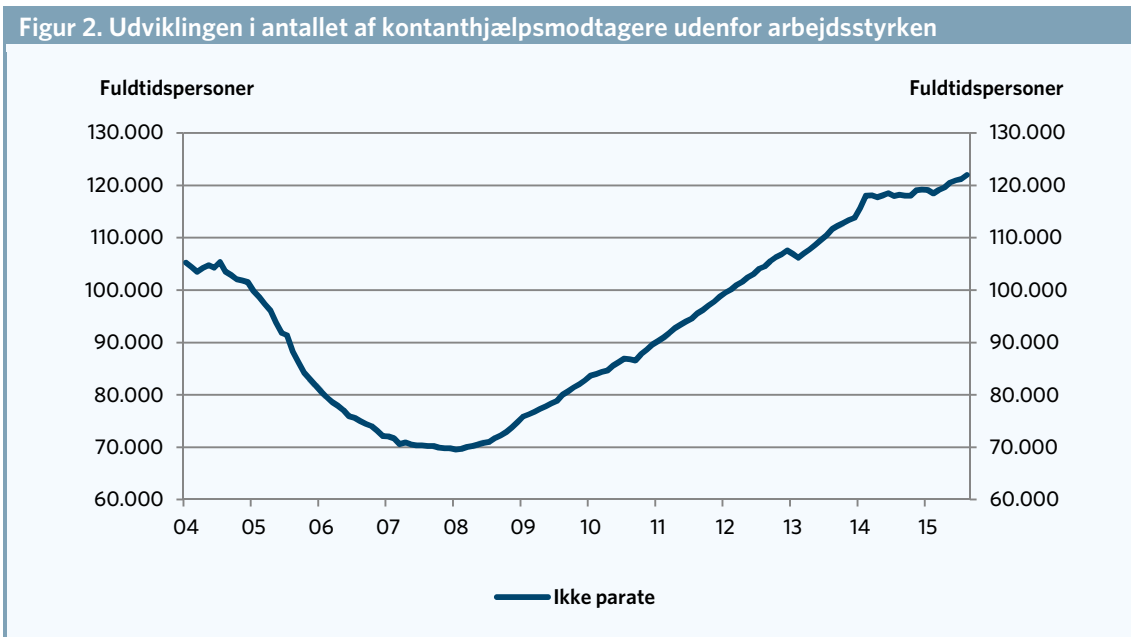
Den førstnævnte gruppe består af registrerede arbejdsløse kontanthjælpsmodtagere og udgør i dag godt 35.000 fuldtidspersoner. Denne gruppes hovedproblem er, at de mangler et arbejde.

Den anden gruppe, som står udenfor arbejdsmarkedet, udgør i dag ca. 122.000 fuldtidspersoner, og er en mere sammensat gruppe, og udgør ca. tre ud af fire kontanthjælpsmodtagere.

Gruppen består dels af kontanthjælpsmodtagere som af jobcenteret er vurderet til at have problemer udover ledighed. Det kan være problemer med helbredet, psykiske problemer, problemer med misbrug samt kriminalitet. Samlet udgør gruppen af kontanthjælpsmodtagere, som har problemer udover ledighed, og som er kategoriseret som aktivitetsparate ca. 106.000 fuldtidspersoner.¹

Udover gruppen af aktivitetsparate kontanthjælpsmodtagere med problemer udover ledighed indgår også unge, som er vurderet uddannelsesparate, men ikke åbenlyst uddannelsesparate. Gruppen udgør ca. 15.000 fuldtidspersoner. Blandt disse unge kan der, dog også være nogen, som har særlige udfordringer, og som har brug for støtte.

Gruppen af kontanthjælpsmodtagere udenfor arbejdsmarkedet er vokset støt i løbet af krisen. Siden sommeren 2008, hvor gruppen af kontanthjælpsmodtagere udenfor arbejdsmarkedet udgjorde omkring 70.000 fuldtidspersoner, er gruppen i løbet af krisen vokset med ca. 52.000 fuldtidspersoner. Hele den reduktion man opnåede i de gode år fra 2004-2008 er dermed mere end tabt på gulvet under denne krise. Det fremgår af figur 2.

Anm.: Data er sæsonkorrigeret.

Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistik og Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering (STAR), Jobindsats.dk.

¹ Inkl. personer med uoplyst kategori, hvilket Danmarks Statistik også gør.

Udviklingen er et udtryk for, at krisen har skubbet flere ud over kanten på arbejdsmarkedet. Samtidig er arbejdsmarkedet i løbet af krisen formentlig også blevet mindre rummeligt over for svage grupper – i modsætning til da tiderne var gode, og der var brug for alle.

Da kontanthjælpsreformen trådte i kraft stabiliserede antallet sig på ca. 119.000 fuldtidspersoner, men i løbet af 2015 er antallet vokset med ca. 2.800 fuldtidspersoner.

Dykker man ned i tallene, er det tilsyneladende gruppen af aktivitetsparate kontanthjælpsmodtagere – altså kontanthjælpsmodtagere med problemer udover ledighed der forklarer stigningen.

Korrigeret for sæsonudsving er denne gruppe således også vokset med ca. 2.800 fuldtidspersoner.

Kontanthjælpsloft uden stor effekt

Regeringen har bebudet et nyt og såkaldt moderne kontanthjælpsloft for at sænke antallet af kontanthjælpsmodtagere. Erfaringerne fra den gamle VK-regerings kontanthjælpsloft tyder dog ikke på, at et kontanthjælpsloft er noget mirakelmiddel.

Det Nationale center for Velfærdsforskning (SFI) kunne således ikke påvise nogen statistisk sikker effekt af VK-regerings kontanthjælpsloft.²

Andre beregninger foretaget af Beskæftigelsesministeriet og Finansministeriet har vist, at en genindførsel af kontanthjælpsloftet blot vil øge beskæftigelsen med 100 personer og samtidig kun forbedrer den strukturelle saldo med 80 mio. kr.³

Problemet er, at kontanthjælpsmodtagere – særligt dem udenfor arbejdsmarkedet slås med andre problemer end ledighed, og derfor ikke i nævneværdig grad reagerer på ændrede økonomiske incitamenter, og derfor vil et nyt og såkaldt moderne kontanthjælpsloft formegentlig heller ikke have den store effekt på antallet af kontanthjælpsmodtagere, som i dag står udenfor arbejdsmarkedet.

Derudover er kontanthjælpsmodtagere udenfor arbejdsmarkedet – særligt de unge – ofte dårligt uddannet, og det gør det endnu vanskeligere for gruppen at begå sig på arbejdsmarkedet, fordi behovet for ufaglært arbejdskraft kommer til at falde.

Hvis man skal sænke antallet af personer på kanten af arbejdsmarkedet er det vigtigt, at man får samlet op på de initiativer, som Carsten Koch udvalget kom med i deres anden rapport om personer på kanten af arbejdsmarkedet.

Alt for ofte har kommunerne været tilbøjelige til at benytte aktiveringstilbud, som generel vejledning og opkvalificering, som ikke er målrettet nok i forhold til arbejdsmarkedet og ikke øger chancerne for at komme i arbejde.

² "Loft over ydelser, evaluering, af loftet over ydelser til kontanthjælpsmodtagere" Brian Krogh Graversen, Karen Tinggaard, SFI 2005.

³ Kilde: Beskæftigelsesudvalget 2012-13, BEU Alm. Del endeligt svar på spørgsmål 449 samt <http://www.information.dk/telegram/509920>. I svaret angives, at beskæftigelsen øges strukturelt svarende til 20 mio. kr. Det svarer med Finansministeriets og Vismændenes regneregler til ca. 100 personer.

Kommunerne skal langt oftere benytte sig af virksomhedsrettede forløb, og hvis der er brug for et uddannelsesløft, skal det være målrettet.

Man har gode erfaringer med eksempelvis voksenlærlingeordningen, og man bør derfor styrke mulighederne her for personer på kanten af arbejdsmarkedet.

For unge, som tidligere var placeret i match-gruppe 2, har man desuden kunnet konstatere at de nye mentorordninger har haft en positiv effekt i forhold til at få flere unge i gang med en uddannelse, og derfor bør man også se om man kan udvide og forbedre denne ordning.

Et kontanthjælpsloft løser ikke udfordringen med antallet af kontanthjælpsmodtagere og lavere ydelser vil i bedste fald også kun have en beskedent effekt.